

In deze uitgave:

De Rode Draad serie wordt vervolgd door redakteur mr W. Burgerhart met zijn artikel: "De legitimaris, een schaap in wolfskleren".

Redakteur mevr. Mr E. Baggerman schrijft het tweede hoofdartikel: "Wijziging van het huwelijksvermogensrecht: De stand van zaken".

Redakteur mevr. Mr C.J.M. Martens schrijft een vervolg op haar november-artikel: "Voorstellen Wijziging Successiewet 1956, ingaande 1 januari 2002".

Van de redactie:

- afscheid van twee redacteuren;
- welkom voor twee redacteuren;
- een nieuw redactieadres;
- afscheid van de redactie-secretaris.

En verder:

- Oproep cursisten Cursus Notarisklerk
- Het Baarns beslag en de Notariele Praktijk: reacties
- Aanpassing wettelijk min.loon per 01-01-2002
- Boekbesprekingen
- Mededeling
- Afdelingsnieuws
- Juridisch P.A.O.
- Agenda
- Personeelsadvertenties
- Mutaties.

art. 4:77 (4.3.3.8h) NBW:
21 Zie over deze en andere faciliteiten, W. Burgerhart, *Bedrijfsopvolging en Boek 4 NBW*, WPNR (1999) 6355; T.J. Mellema-Kranenburg, *Bedrijfsopvolging in het nieuwe erfrecht*, Fiscaal Tijdschrift Vermogen, 2000/11; W. Burgerhart, M.J. Hoogeveen, *Bedrijfsopvolgingplanning: stel niet uit tot morgen, wat u vandaag*

kunt doen, WPNR (2001) 6433.
22 Zie art. 4:79 (4.3.3.10) letter b juncto 4:89 (4.3.3.13) NBW.
23 Zie over de betalingsfaciliteit, *Handboek Nieuw Erfrecht 2000* (M.J.A. van Mourik), II.6, p. 29.
24 Zie art. 4:81 (4.3.3.11a) lid 2 NBW.
25 Art. 4:29 (4.2A.2.2), 4:30 (4.2A.2.3) NBW. Zie ook E.D. de Jongh, *Andere wettelijke rechten*

in het nieuwe erfrecht, *De Notarisklerk* 2001/9, p. 157 e.v.
26 Art. 4:82 (4.3.3.11b) NBW. Zie hierover uitgebreid, *Handboek Nieuw Erfrecht 2000* (B.C.M. Waaijer), X.19.4, p. 302 e.v.
27 Art. 4:83 (4.3.3.11ba) NBW.
28 Art. 4:88 (4.3.3.12a) NBW.
29 Art. 4:84 (4.3.3.11c) NBW.
30 Kamerstukken II 1999/2000, 28 822, nr. 3, p. 8.

WIJZIGING VAN HET HUWELIJSVERMOGENSRECHT: DE STAND VAN ZAKEN

door Mevr. Mr E. Baggerman

1. Inleiding

In het februari-nummer van dit tijdschrift heeft u kunnen lezen dat niet alleen binnen het erfrecht en de successiewetgeving wijzigingen op stapel staan, maar dat ook het huwelijksvermogensrecht aan verandering onderhevig is.¹ Inmiddels is een aantal wijzigingen reeds van kracht geworden. In vervolg op het vernoemde artikel zullen deze wijzigingen in dit artikel worden besproken en zal tevens worden bekeken welke gevolgen dit voor de praktijk met zich heeft gebracht. Bovendien wordt aandacht besteed aan de ontwikkelingen met betrekking tot de nog te verwachten veranderingen in het kader van de wettelijke regels voor verrekenbedingen. Ten slotte komt de (eventuele) wijziging van het basishuwelijksvermogensstelsel aan de orde.

2. Reeds ingevoerde wijzigingen: Fase 1

Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer van het wetsvoorstel voor het geregistreerd partnerschap in 1996 kwam de vraag aan de orde of de rechten en plichten van echtgenoten (titel 6 van Boek 1 BW), alsmede het huwelijksvermogensrecht (titels 7 en 8) wijziging dienden te ondergaan.

Er is in verband hiermee een commissie in het leven geroepen, de 'Commissie rechten en plichten van echtgenoten' (hierna: de commissie), die de heroverweging van het 'traditionele' huwelijksvermogensrecht onderzoekt.

Mede naar aanleiding van het rapport van de commissie is wetsvoorstel 27084 (wijziging van de titels 6 en 8 van Boek 1 Burgerlijk Wetboek) ontstaan. Blijkens de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel zal het huwelijksvermogensrecht in drie fasen worden gewijzigd.²

De eerste fase, inhoudende een wijziging van titel 6 en 8 van Boek 1 BW, is inmiddels afgerond. Op 21 juni zijn de wetswijzigingen in het Staatsblad opgenomen³, zodat sinds 22 juni 2001 de hierna besproken wijzigingen van kracht zijn geworden.

2.1 Wijziging titel 6 van Boek 1 BW

Titel 6 van Boek 1 BW ziet op de rechten en verplichtingen van echtgenoten *ongeacht* het huwelijksvermogensrechtelijke regime dat geldt tussen de echtgenoten. Een aantal bepalingen ziet vooral op de lotsverbondenheid van de

echtgenoten, zoals de art. 1:81, 82 en 88 BW, andere artikelen handelen over derdenbescherming (art. 1:85 en 92 BW) en zien op de bestuursbevoegdheid (art. 1:90 en 91 BW). Deze titel is overwegend van dwingend recht. Blijkens art. 1:92a BW is titel 6 niet van toepassing op van tafel en bed gescheiden echtgenoten. Ook na echtscheiding speelt titel 6 van Boek 1 BW tussen de echtgenoten geen rol meer. In art. 1:82 BW zoals dit voor de wijziging luidde, werd bepaald dat echtgenoten *jegens elkaar* verplicht zijn hun kinderen te verzorgen en op te voeden. Ouders zijn dus niet slechts jegens hun kinderen tot verzorging en opvoeding verplicht (art. 1:247 BW), maar ook jegens elkaar bestaat die verplichting. Vraag was of deze verplichting mede zag op stief- en pleegkinderen. Uit de bewoordingen 'hun kinderen' zou afgeleid kunnen worden dat in art. 1:82 BW bedoeld wordt op kinderen geboren uit het huwelijk van de betrokken echtgenoten en derhalve de verplichting tot verzorging en opvoeding van de stiefouder *jegens de ouder* uitsluit.⁴ Met betrekking tot stiefkinderen werd echter aangenomen dat deze onder art. 1:82 BW vielen. Ten aanzien van pleegkinderen bestond hierover geen eenstemmigheid.⁵ Artikel 1:82 BW is in die zin gewijzigd dat daarin thans is opgenomen dat de echtgenoten jegens elkaar verplicht zijn *de tot het gezin behorende minderjarige* kinderen te verzorgen en op te voeden.

De verplichting bestaat alleen ten aanzien van minderjarige kinderen en slechts zolang het huwelijk bestaat⁶. Dit volgt bijvoorbeeld ook reeds uit art. 1:247 BW. Ter verduidelijking is dit uitdrukkelijk in art. 1:82 BW opgenomen. Opneming van het woord 'minderjarige' impliceert een bevestiging van datgene wat al gold.⁷

Op grond van art. 1:83 BW waren echtgenoten jegens elkaar verplicht tot samenwonen, tenzij gewichtige redenen zich hiertegen verzetten. Het wetsvoorstel hield in dat de samenwoningsplicht van art. 1:83 BW zou worden geschrapt, daar het artikel voornamelijk nog een symbolische functie had en de gevolgen van afschaffing te verwaarlozen zouden zijn⁸. Immers de enige sanctie op het niet naleven van de verplichting tot samenwoning was die van art. 1:84 lid 6 BW. Deze sanctie hield in dat, wanneer echtgenoten niet samenwoonden en dit te wijten was aan onredelijk gedrag van een van de echtgenoten, er voor de 'onredelijke' echtgenoot een verplichting ontstond om een bedrag voor levensonderhoud uit te keren aan de andere echtgenoot, onverminderd de verplichting van de beide echtgenoten om bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van de kinderen. Bovendien konden gehuwden op grond van art. 1:85 lid 2 BW toch al in onderling overleg besluiten niet samen te wonen. Inmiddels is art. 1:83 BW verdwenen. Met het schrappen van art. 1:83 BW zijn ook de art. 1:168 BW en art. 1:84 lid 6 BW vervallen. In art. 1:168 BW was bepaald dat de verplichting tot samenwoning eindigde door scheiding van tafel en bed.

Ook art. 1:84 BW, handelend over de kosten van de huishouding, is gewijzigd. Met betrekking tot de onderlinge draagplicht van de kosten van de huishouding luidde het voorstel dat de echtgenoten jegens elkaar verplicht zouden moeten zijn naar evenredigheid van ieders inkomen *en* vermogen bij te dragen in de kosten van de huishouding. Inmiddels is hiervan teruggekomen, gezien het gegeven dat de kosten van de huishouding meestal toch

uit de inkomsten uit arbeid worden betaald.⁹

De regeling van art. 1:84 lid 1 BW houdt nu (weer) in dat de kosten der huishouding, waaronder begrepen de kosten van verzorging en opvoeding van de kinderen, ten laste komen van het gemene inkomen en, voor zover dit ontoereikend is, ten laste van hun eigen inkomens in evenredigheid daarvan. Voor zover de inkomens ontoereikend zijn, komen deze kosten ten laste van het gemene vermogen en, voor zover ook dit ontoereikend is, ten laste van de eigen vermogens naar evenredigheid daarvan.

Echtgenoten hebben tevens de mogelijkheid gekregen bij *schriftelijke* overeenkomst af te wijken van de draag- en fourneerplicht van art. 1:84 lid 1 en 2 BW. Voordat deze wijziging werd ingevoerd, konden echtgenoten dit alleen bij huwelijksvoorwaarden overeenkomen. De Staatssecretaris vond een afwijkingmogelijkheid die beperkt is tot huwelijksvoorwaarden echter te veelzijdig.¹⁰

Nadat was voorgesteld de artikelen 1:85 en 86 BW betreffende de aansprakelijkheid voor huishoudelijke schulden jegens derden af te schaffen, is uiteindelijk toch besloten deze artikelen, zij het in kortere vorm, te handhaven.¹¹ Art. 1:85 BW ziet op de *hoofdelijke* aansprakelijkheid van *beide* echtgenoten voor de schulden die voortvloeien uit verbintenissen die *een* van beide echtgenoten is aangegaan ten behoeve van de gewone gang van de huishouding. Art. 1:86 BW geeft de rechtbank de bevoegdheid om, indien daar gegronde redenen voor bestaan, op verzoek van een echtgenoot te bepalen dat deze niet aansprakelijk zal zijn voor deze schulden.

De ratio van art. 1:85 BW is dat het niet redelijk zou zijn schuldeisers met betrekking tot deze meestal vrij beperkte schulden te belasten met verhaalsperikelen als de handelende echtgenoot onvoldoende bestuursmacht over goederen (geld) heeft om die schulden te voldoen. De gedachte is voorts dat, aangezien dergelijke rechtshandelingen gewoonlijk ook beide echtgenoten ten goede komen, beiden daarvoor aansprakelijk dienen te zijn.¹² Als argument tegen de afschaffing van art. 1:85 en 86 BW werd onder meer aangevoerd dat het voor de continuïteit van een huwelijk of geregistreerd partnerschap noodzakelijk is dat de kosten van de huishouding hoe dan ook worden voldaan. Daarbij zou het passen dat schuldeisers een bevoorrechte positie krijgen doordat zij hun schulden op beide echtgenoten kunnen verhalen. Het vergroten van de kredietwaardigheid bevordert de stabiliteit van het gezin.¹³ Het amendement¹⁴ strekte ertoe de hoofdelijke aansprakelijkheid van

echtgenoten voor de voor de gewone gang van de huishouding aangegane verbintenissen, die in het wetsvoorstel waren vervallen, te herstellen, en stelde daarnaast zeker dat deze hoofdelijke aansprakelijkheid ook geldt indien echtgenoten niet woonachtig zijn op hetzelfde adres.

Art. 1:85 leden 2, 3 en 4 BW, alsmede art. 1:86 lid 1 BW laatste volzin, zijn door het verdwijnen van de samenwooningsplicht vervallen.

2.2 Wijziging van Titel 8 van Boek 1 BW

De wijzigingen in titel 8 van Boek 1 BW beogen een vereenvoudiging van de procedure die geldt wanneer echtgenoten tijdens het huwelijk huwelijksvoorwaarden willen maken of wijzigen. Voor gehuwden was het vóór de wijziging van titel 8 pas na één jaar na het sluiten van het huwelijk mogelijk om huwelijksvoorwaarden aan te gaan of te wijzigen, teneinde te voorkomen dat aanstaande echtgenoten het maken van huwelijksvoorwaarden zouden uitstellen tot na de huwelijksvoltrekking uit beginsel of gemakzucht.¹⁵ De Staatssecretaris heeft er echter op gewezen dat deze bepaling de echtgenoten onnodig beperkt in hun contractsvrijheid. Ook binnen een jaar na het sluiten van een huwelijk kunnen er gegronde redenen zijn om huwelijksvoorwaarden te maken of te wijzigen, denk bijvoorbeeld aan het starten van een eigen bedrijf. Daarnaast was de te bewandelen weg om huwelijksvoorwaarden staande huwelijk te maken of te wijzigen op zichzelf al zwaarder dan de weg van vóór het huwelijk te maken huwelijksvoorwaarden.¹⁶

Inmiddels is deze één-jaars eis niet meer van toepassing. Art. 1:118 BW bepaalt nu nog slechts dat de echtgenoot die onder curatele staat, na de huwelijksvoltrekking slechts met toestemming van zijn curator huwelijksvoorwaarden kan maken of wijzigen.

In art. 1:119 BW is de verplichting opgenomen rechterlijke goedkeuring te vragen voor het maken of wijzigen van huwelijksvoorwaarden staande huwelijk.

Vóór de wijziging bepaalde art. 1:119 lid 1 BW dat het verzoekschrift tot wijziging door een procureur diende te worden ingediend. Deze verplichte procureurstelling is vervallen. Reden hiervoor is dat de verplichting om, naast de notaris als juridisch deskundige op dit terrein, ook een procureur in te schakelen, onnodig kostenverhogend werkt, terwijl de meerwaarde ervan te verwaarlozen valt.¹⁷

Het verzoekschrift voor de rechterlijke goedkeuring tot maken/wijzigen van huwelijksvoorwaarden staande huwelijk kan nu dus zonder tussenkomst van een procureur worden ingediend.

De rechtbank kan thans de goedkeuring van de huwelijksvoorwaarden alleen nog (geheel of gedeeltelijk) weigeren indien gevaar voor benadeling van schuldeisers bestaat, of indien een of meer voorwaarden strijden met dwingende wetsbepalingen, de goede zeden of de openbare orde. De rechtbank mag de goedkeuring dus niet meer weigeren wegens het ontbreken van een *redelijke grond*. De gedachte achter deze laatste weigeringsgrond was dat lichtzinnige wijziging diende te worden tegengegaan. Het ontbreken van een redelijke grond kon in voorkomende gevallen bovendien worden aangevoerd ter bescherming van de zwakkere partij binnen een huwelijk. Als tegenargumenten voerde de Staatssecretaris aan dat een lichtzinnige wijziging van huwelijksvoorwaarden gezien de procedure en daaraan verbonden kosten, zich niet snel zou voordoen. De nogal vage norm 'redelijke grond' zou bovendien weinig houvast bieden voor de rechter. Ten slotte zou nog de vraag gesteld kunnen worden in hoeverre deze weigeringsgrond bestaansrecht heeft naast het bepaalde in art. 1:121 lid 1 BW, waarin staat dat huwelijksvoorwaarden niet mogen strijden met dwingende wetsbepalingen, de goede zeden of de openbare orde.¹⁸

Blijkens art. 429d lid 1 Rv dienen de gronden waarop het verzoekschrift rust overigens nog wel steeds in het verzoekschrift vermeld te worden. Art. 119 lid 2 BW bepaalde dat de rechter de mogelijkheid had om, voordat hij op het verzoekschrift tot wijziging besliste, te bevelen dat het verzoekschrift gepubliceerd zou worden in twee door hem aangewezen dagbladen, om zo schuldeisers de gelegenheid te geven door de rechter in deze te worden gehoord. Een publicatieplicht achteraf was opgenomen in art. 1:120 lid 3 BW. Op grond van dit artikel kon de rechter bij de goedkeuring van de huwelijksvoorwaarden bepalen dat de inschrijving bekend moest worden gemaakt in een of meer door hem aangewezen dagbladen en in de Staatscourant.

Aangezien deze publicaties vaak niet door schuldeisers werden opgemerkt, bovendien onnodig kostenverhogend werkten en door de rechter vrijwel niet werden toegepast, zijn de artikelen 1:119 lid 2 BW en art. 1:120 lid 3 BW vervallen.

Bovendien zal vaak door de rechter als voorwaarde gesteld worden dat de zogenaamde 'Dozy-clausule' in de akte wordt opgenomen, waardoor belangen van schuldeisers meer dan voldoende worden gewaarborgd, aldus de staatssecretaris.¹⁹

Deze dozy-clausule houdt in dat de echtgenoten zich hoofdelijk aansprakelijk stellen voor elkaars schulden, zoals deze bestaan op het moment van

aangaan van de huwelijksvoorwaarden.

Nog te verwachten wijzigingen: Fase 2 (verrekenbedingen)

De tweede fase van het wetsvoorstel beoogt algemene regels te geven voor verrekenbedingen in huwelijksvoorwaarden.²⁰ Deze verrekenstelsels zijn grofweg te onderscheiden in periodieke verrekenbedingen (bijvoorbeeld jaarlijkse verrekening van inkomsten) en finale verrekenbedingen (verrekening van vermogen bij het einde van het huwelijk). De verrekenstelsels worden ook 'deelgenootschap' genoemd. Op grond van art. 1:129 BW zijn de bepalingen van het zogenaamde 'wettelijk deelgenootschap', waarbij de echtgenoten de vermogensvermeerdering van beider vermogens, die gedurende het deelgenootschap heeft plaatsgevonden, delen, ook van toepassing op niet-wettelijke deelgenootschappen, voorzover daarvan niet uitdrukkelijk of door de aard der bedingen is afgeweken.

Op de vraag waarom dit wetsvoorstel is ingediend, antwoordt de staatssecretaris dat een belangrijke grondslag is gelegen in de onduidelijkheid over de verhouding tussen de in de praktijk bestaande buitenwettelijke verrekenbedingen en de regels van het wettelijk deelgenootschap, welke onduidelijkheid zich vooral openbaart wanneer de vraag beantwoord moet worden wat rechtens is wanneer periodieke verrekenbedingen aan het einde van het huwelijk niet periodiek blijken te zijn nageleefd.²¹

Daarnaast is de wens tot modernisering een reden voor het wetsvoorstel. Bedoeling van het wetsvoorstel is overigens slechts alleen die aspecten van verrekenbedingen op te nemen die voor elk periodiek of finaal verrekenbeding van belang zijn, mede gelet op de contractsvrijheid van de echtgenoten/geregistreerd partners.²²

De voorgestelde regeling is grotendeels van *regelend recht*, slechts een aantal bepalingen zijn *dwingend*, zoals de bevoegdheid om jaarlijks schriftelijke opgave te verzoeken (art. 138 BW nieuw) en de bevoegdheid om een betalingsregeling te verzoeken (art. 140 BW nieuw).

Het wetsvoorstel 27554 laat het wettelijk deelgenootschap als aparte wettelijke regeling vervallen. In de plaats dient er een algemene regeling voor verrekenbedingen te komen.

De eerste van de drie paragrafen van de voorgestelde regeling bevat algemene regels voor verrekenbedingen. Uitgangspunt is dat de verrekenplicht bij helfte geschied en slechts ziet op inkomsten die of vermogen dat de echtgenoten tijdens het bestaan van de verrekenplicht hebben verkregen.

Erfrechtelijke verkrijgingen en schenkingen of hetgeen daarvoor in de plaats is gekomen blijven buiten de

verrekening.

Paragraaf 2 handelt over periodieke verrekenbedingen en bevat slechts één artikel (141 BW nieuw). Dit artikel bepaalt dat indien aan een periodieke verrekenplicht niet is voldaan, de verplichting in stand blijft en zich uitsrekt over het saldo ontstaan door belegging en herbelegging van hetgeen niet verrekend is, alsmede over de vruchten daarvan.

In lid 3 van art. 141 BW is opgenomen dat indien bij het einde van het huwelijk aan het periodiek verrekenbeding niet is voldaan, het alsdan aanwezige vermogen wordt *vermoed* te zijn gevormd uit hetgeen verrekend had moeten worden. Uit de nota naar aanleiding van het verslag blijkt duidelijk dat het vermoeden van lid 3 zowel geldt ten aanzien van aangebracht vermogen als ten aanzien van vermogen dat onder uitsluitingsclausule krachtens erfrecht of schenking verkregen is. Dat betekent dat een echtgenoot die stelt dat een deel van het vermogen krachtens erfrecht of schenking onder uitsluitingsclausule verkregen is of die stelt dat het aangebracht vermogen betreft, dat dient aan te tonen.

Een strenge, maar duidelijke bewijsregeling dus, welke overigens niet van dwingend recht is. De echtgenoten kunnen een andere bewijsregeling overeen komen. In feite gaat de wet ervan uit dat, als periodieke verrekening niet heeft plaatsgevonden deze zich aan het einde van het huwelijk of geregistreerd partnerschap oplost in een finaal verrekenbeding.²³ In de laatste nota van wijziging van 2 oktober 2001 is voorgesteld aan lid 3 toe te voegen dat de bewijslastverdeling door de rechter anders kan worden verdeeld op grond van de redelijkheid en billijkheid.

Blijkens lid 6 van art. 141 BW verjaart de vordering tot verrekening niet eerder dan drie jaar na beëindiging van het huwelijk dan wel het onherroepelijk worden van de beschikking tot scheiding en tafel en bed. Deze termijn van drie jaar kan niet worden verkort. Overigens blijft de bestaande jurisprudentie ter zake van vervalbedingen haar waarde behouden.²⁴

De derde paragraaf regelt de finale verrekening. Bepaald wordt welke tijdstippen voor de samenstelling en omvang van het te verrekenen vermogen worden gehanteerd bij de verschillende wijzen van beëindiging van de verrekenplicht (bijvoorbeeld bij echtscheiding en overlijden). Wanneer dit wetsvoorstel wet gaat worden is op dit moment nog niet bekend.

4. Nog te verwachten wijzigingen: Fase 3 (basissstelsel)

Het derde onderdeel van de modernisering van het huwelijksvermogensrecht behelst een wijziging van het

basissstelsel. Een ontwerp hiervoor is nog in de maak. De verwachting is dat het wetsvoorstel niet al te lang meer op zich zal laten wachten.²⁵ Zoals bekend kent Nederland als hoofdstelsel een wettelijke algehele gemeenschap van goederen. Deze gemeenschap omvat alle tegenwoordige en toekomstige goederen van de echtgenoten. Voor zover door erflater of schenker niet anders heeft bepaald, vallen ook erfrechtelijke verkrijgingen en schenkingen hier dus onder, naast de aanbrengsten bij het huwelijk. Bovendien omvat de gemeenschap alle schulden van ieder der echtgenoten. Bij huwelijksvoorwaarden kunnen echtgenoten een andere regeling treffen. Bijvoorbeeld kan gekozen worden voor een van de drie wettelijke keuzestelsels, te weten de beperkte gemeenschap van vruchten en inkomsten, de beperkte gemeenschap van winst en verlies of het wettelijk deelgenootschap. Bovendien kan nog gekozen worden voor een buitenwettelijk verrekenstelsel, zoals een periodiek of finaal verrekenbeding of voor bijvoorbeeld een beperkte huwelijksvermogensrechtelijke gemeenschap van huis of inboedel.

Als voordelen van de wettelijke gemeenschap van goederen worden vaak genoemd de eenvoud van het systeem, het feit dat het stelsel diepgeworteld is in de Nederlandse samenleving en de evenwichtige vermogensopbouw bij beide echtgenoten.²⁶ Problemen kunnen echter ontstaan wanneer een echtgenoot deelgenoot is in meerdere gemeenschappen, bijvoorbeeld een personevennootschap. Vraag is dan hoe het aandeel in deze bijzondere rechtsbetrekking zich verhoudt tot de gemeenschap van goederen. Bovendien is de evenwichtige vermogensopbouw ver te zoeken wanneer de niet-verdienende echtgenoot slechts wekelijks huishoudgeld ontvangt. Het inkomen staat immers onder bestuur van de werkende echtgenoot.²⁷ Andere nadelen van de gemeenschap van goederen zijn dat door de schuldenregeling van art. 1:95 en 96 BW gemeenschapsschuldeisers zich ook op de goederen van de niet-aansprakelijke echtgenoot kunnen verhalen. Bovendien kunnen er door de boedelmenging ook ongewenste vermogensverschuivingen optreden. De aansprakelijkheid na ontbinding van de gemeenschap (art. 1:102 BW) brengt met zich dat de echtgenoot aansprakelijk wordt voor (een gedeelte van) de schulden waar hij voordien niet aansprakelijk voor was.

De centrale vraag is of ons basissysteem veranderd dient te worden of dat de algehele gemeenschap in de huidige vorm gehandhaafd kan blijven. De commissie heeft in haar rapport van 1997 geadviseerd een keuzestelsel

op te nemen, zodat men voor het huwelijk een keuze moet maken tussen de wettelijke gemeenschap van goederen en een nog te ontwerpen verrekenstelsel. Door deze gedwongen keuze zouden echtgenoten bewuster voor een bepaald stelsel kiezen. Vraag is of de aanstaande echtgenoten deze belangrijke keuze weloverwogen kunnen maken op grond van de voorlichting van de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Door het Molengraaff Instituut voor Privaatrecht is een rechtsvergelijkend onderzoek gedaan.²⁸

Mede naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek is door de commissie een notitie opgesteld. In deze notitie zijn een aantal uitgangspunten vastgelegd waaraan het nieuwe basisstelsel zou moeten voldoen, zoals het uitgangspunt dat het stelsel eenduidig en eenvoudig moet zijn en dat daarin de gelijkheid van de echtgenoten tot uitdrukking moet komen.

De conclusie van de notitie luidt dat het huidige hoofdstelsel niet moet worden gewijzigd in een ander hoofdstelsel, maar in aangepaste vorm behoort te worden gehandhaafd.²⁹ Deze aanpassing betreft met name het voorkomen dat door de werking van de gemeenschap van goederen gemeenschappelijk geworden aanbrengsten, erfrechtelijke verkrijgingen en giften in geval van echtscheiding gedeeld moeten worden.

Op zich een goed uitgangspunt lijkt mij. Nadeel hiervan is dat de goederen die bij de aanvang van het huwelijk aanwezig waren, de erfrechtelijke verkrijgingen, de giften, maar ook hetgeen daarvoor *in de plaats is gekomen*, apart geadministreerd moet worden door de echtgenoten. Een duidelijke bewijsregeling is derhalve gewenst.

Conclusie

Het nieuwe huwelijksvermogensrecht staat niet meer in de startblokken, maar is al enige tijd onderweg. De eerste fase inhoudende wijziging van titel 6 en 8 van Boek 1 is inmiddels afgerond en heeft de nodige duidelijkheid en vereenvoudiging voor de praktijk met zich gebracht.

De tweede fase zal waarschijnlijk het volgende project zijn. Wanneer de voorstellen met betrekking tot verrekenbedingen wet zullen worden is op dit moment nog niet bekend.

Ten slotte de wijziging van het basishuwelijksvermogensstelsel. Meningingen over het wenselijke basisstelsel zijn er voldoende, een wetsvoorstel is er echter nog niet. De verwachting is dat dit echter niet lang meer op zich zal laten wachten.

Noten:

1. Van der Aa, Enkele opmerkingen over de renovatie van het huwelijksvermogensrecht, Notarisklerk

- februari 2001.
2. Kamerstukken II, 1999/2000, 27084, nr. 3, p. 2.
 3. Staatblad 2001, 275.
 4. Art. 1:395 BW ziet op de verplichting van de stiefouder tot het verstreken van levensonderhoud aan het minderjarige kind.
 5. Zie Asser-de Boer, 1998, nr. 187/188, Klaassen-Eggens-Luijten, 1999 p. 9, De Bruijn-Soons-Kleijn-Huijgen-Reinhartz, 1999, nr. 29, Pitlo-Van der Burgh, Rood-de Boer, 1998, p. 131.
 6. HR 23 mei 1975, NJ 1976, 412.
 7. Kamerstukken II, 2000/2001, 27084, nr. 5, p. 5.
 8. Kamerstukken II, 1999/2000, 27084, nr. 3, p. 5.
 9. Kamerstukken II, 2000/2001, 27084, nr. 5, p. 12.
 10. Kamerstukken II, 2000/2001, 27084, nr. 5, p. 14.
 11. Kamerstukken II, 2000/2001, 27084, nr. 9.
 12. Kamerstukken II, 1999/2000, 27084, nr. 3, p. 8.
 13. aldus de VVD-fractie, Kamerstukken II, 1999/2000, 27084, nr. 4, p. 11.
 14. Kamerstukken II, 2000/2001, 27084, nr. 9.
 15. Kamerstukken II, 1999/2000, 27084, nr. 3, p. 11.
 16. Kamerstukken II, 1999/2000, 27084, nr. 3, p. 11.
 17. Kamerstukken II, 1999/2000,

- 27084, nr. 3, p. 11.
18. Kamerstukken II, 1999/2000, 27084, nr. 3, p. 11.
19. Kamerstukken II, 1999/2000, 27084, nr. 3, p. 12.
20. Zie uitgebreid hierover Van der Burgh, WPNR (2001), 6437 en 6438.
21. Over deze problematiek bijvoorbeeld de arresten van 2 maart 2001, RvdW 2001,63 (Slot/Ceelen) en RvdW 2000,60 (Vissersbedrijf).
22. Kamerstukken II, 2001/2002, 27554, nr. 5, p. 3.
23. Kamerstukken II, 2001/2002, 27554, nr. 5, p. 12.
24. Kamerstukken 2001/2002, 27554, nr. 5, p. 13.~
25. Zie uitgebreid over deze derde fase Reinhartz, Toekomst voor de wettelijke gemeenschap van goederen, WPNR (2001) 6459.
26. Verstappen, Naar een nieuw huwelijksvermogensrecht, Ars Notariatus XCIII, p. 9.
27. Zie uitgebreid hierover Verstappen, Naar een nieuw huwelijksvermogensrecht, Ars Notariatus XCIII p. 8 e.v.
28. verschenen in de serie Ars Notariatus, deel CIII, Huwelijksvermogensrecht in rechtsvergelijkend perspectief.
29. Notitie huwelijksvermogensrecht, Algehele gemeenschap van goederen: afschaffen!?, Ars Notariatus CVII, p. 8 e.v.

VOORSTELLEN WIJZIGING SUCCESSIEWET 1956 INGAANDE 1 JANUARI 2002.

VERVOLG

door Mevr. Mr C.J.M. Martens

1. Inleiding

In mijn bijdrage in het novembernummer van dit blad heb ik de voorstellen van het kabinet voor de aanpassing van de Successiewet besproken. Op 15 november jl. heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel in gewijzigde vorm aangenomen. Ik bespreek hieronder de belangrijkste aanpassingen.

2. Partnervrijstelling en wijziging partnerbegrip.

De algehele vrijstelling voor partners zal niet worden ingevoerd. Daarvoor in de plaats komt een verhoging van de huidige vrijstelling tot 453.780 euro. De pensioenimputatie regeling zal worden gehandhaafd. De minimale vrijstelling wordt daardoor 129.650 euro. Voor het begrip partner verwijs ik naar het hiervoor aangehaalde artikel.

3. Ongehuwd samenwonenden zonder notariële samenlevingsovereenkomst.

Het huidige artikel 24 lid 2 Succ.W. zal niet vervallen. Dat betekent dat zij die ongehuwd samenwonen en niet voldoen aan het partnerbegrip (geen notariële samenlevingsovereenkomst,

of geen keuze voor het IB-partnerschap) onder deze regeling vallen. Heeft de samenwoning vijf jaar geduurd (vanaf het moment dat de jongste van de samenwoners de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt) dan heeft de verkrijger recht op dezelfde vrijstelling als de partner. De pensioenimputatie regeling geldt dan eveneens. Voor meerrelaties bedraagt de vrijstelling 226.890 euro, doch minimaal (na pensioenimputatie) 64.830 euro. Tariefgroep 1 is voor deze verkrijgers eveneens van toepassing.

Wanneer de samenleving korter dan vijf jaren heeft geduurd dan geldt voor zowel de tweerelatie als de meerrelatie bij een samenleving van respectievelijk